

TERVEYSALAN

HARJOITTELUJEN LAATUSUOSITUKSET AMMATTIKORKEAKOULUILLE

Sisällys

1.	Johdanto.....	3
2.	Laatusuositusten lähtökohdat.....	4
2.1	Taustaa laatusuosituksille.....	4
2.2	Laatusuositusten tavoitteet	5
3.	Laatusuositusten laatiminen.....	6
4.	Laatusuositusten rakenne.....	7
5.	Ammattikorkeakoulujen terveysalan harjoittelujen laatusuosituksset.....	8
5.1	Opiskelijan, opettajan ja ammattikorkeakoulun tehtävät ennen harjoittelua.....	8
5.2	Opiskelijan, opettajan ja ammattikorkeakoulun tehtävät harjoittelun aikana.....	12
5.3	Opiskelijan, opettajan ja ammattikorkeakoulun tehtävät harjoittelun jälkeen.....	14
6.	Terveysalan harjoittelujen laatusuositusten kehittäminen.....	17
7.	Lähteet.....	18
	Liite 1. Terveysalan harjoittelun laatusuosituksset -itsearviointilomake	

Johdanto

Tässä julkaisussa kuvataan ammattikorkeakoulujen terveysalalle suunnattuja opiskelijoiden harjoittelujen ja opiskelijaohjauksen laatusuosituksia. Laatusuositukset kuvaavat niitä ammattikorkeakoulun, opiskelijoiden ja opettajien tehtäviä, joiden tulee toteutua laadukkaana harjoittelun varmistamiseksi terveysalan koulutuksessa. Ammattikorkeakoulujen terveysalan harjoitteluihin kohdennettuja laatusuosituksia voidaan soveltaa erilaisissa harjoittelun oppimisympäristöissä Suomessa ja ulkomailla. Laatusuositukset ovat soveltaen hyödynnettävissä myös ammattikorkeakoulujen liikunta- ja sosiaali-alojen harjoitteluissa sekä toisen asteen lähihoitajakoulutuksessa.

Laatusuositukset on tehty Suomen ammattikorkeakoulujen terveysalan koulutuksen verkoston aloitteesta. Keväällä 2018 verkoston nimeämän monialaisen työryhmän tehtäväksi annettiin laatia terveysalan opiskelijoiden harjoittelujen ja opiskelijaohjauksen laatusuositukset ammattikorkeakoulujen näkökulmasta. Terveysalan harjoitteluissa on ollut laajasti käytössä ValOpen eli valtakunnallisen opiskelijaohjauksen kehittämisverkoston työelämälle ja yliopistosairaaloihin suunnatut opiskelijaohjauksen laatusuositukset (ValOpe 2017). Tässä julkaisussa esitetyt laatusuositukset on kohdennettu terveysalan ammattikorkeakouluille, opettajille ja opiskelijoille, joita hyödynnetään myös yhteistyössä harjoitteluorganisaatioiden kanssa.

Laatusuositus-työryhmän jäsenet:

Merja Jokelainen, Savonia-ammattikorkeakoulu
Eija Jumisko, Lapin ammattikorkeakoulu
Lisen Kullas-Nyman, Yrkeshögskolan Novia
Anne Kylmälä, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Kirsi Lehtola, Vaasan ammattikorkeakoulu
Jaana Ritsilä, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Pirkko Suua, Oulun ammattikorkeakoulu

2. Laatusuositusten lähtökohdat

2.1 Taustaa laatusuosituksille

Ammattikorkeakoululaki (L 14.11.2014/932) määrittelee ammattikorkeakoulujen tutkintoihin kuuluvaa harjoittelua. Terveysalalla hoitotyön koulutuksen harjoittelua sääntelee myös Euroopan Unionin direktiivi (2005/36/EY ja 2013/55/EU). Esimerkiksi sairaanhoitajan opintojen harjoittelun tulee tapahtua autenttisissa oppimisympäristöissä ja olla vähintään puolet opinnoista. Muissa terveysalan koulutuksissa harjoittelun osuudet opetussuunnitelmissa vaihtelevat ammattikorkeakoulujen itsenäisten päätösten mukaan.

Sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmän ja koulutuksen toimintamallit ovat muutoksessa uusien digitaalisten ja pedagogisten uudistusten sekä näyttöön perustuvien toimintamallien myötä. Muutokset haastavat myös terveysalan koulutusta kehittämään harjoittelujen toteutumista ja opiskelijajohtamista. Laadukas harjoittelu on merkityksellistä koulutuksen ja työelämän yhteistyössä sekä opiskelijoiden työelämään sijoittumisessa.

Sosiaali- ja terveysministeriön vuoden 2003 julkaisu terveysalan koulutusten harjoittelusta (Heinonen 2003) on viimeisin kansallinen ohjeistus harjoitteluihin ja opiskelijajohtamiseen. Opiskelijajohtamisen laatua on kehi-

tetty sekä koulutuksen että työelämän toimesta, ja harjoitteluille on laadittu myös paikallisia, ammatti- ja/tai toimipaikkakohtaisia suosituksia. Esimerkiksi Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin opiskelijajohtamisen alueellisessa yhteistyöverkostossa laadittiin vuonna 2010 yhtenäiset opiskelijajohtamisen laatusuosituksia, joita on käytetty viidessä sairaanhoitopiirissä (HUS, PPSHP, PSHP, PSSHP, VSSHP). Valtakunnallinen opiskelijajohtamisen kehittämisverkosto ValOpe päivitti näitä laatusuosituksia ja uudet opiskelijajohtamisen laatusuosituksia (ValOpe 2017) ovat olleet käytössä laajasti yliopistosairaaloissa ja verkoston muissa yhteistyöorganisaatioissa.

Ammattikorkeakouluissa on keskusteltu harjoittelujen ja opiskelijajohtamisen laadusta ja todettu, että sitä on tarvetta edelleen arvioida ja kehittää. Terveysalan harjoittelusta ja opiskelijajohtamisesta on runsaasti kansallista ja kansainvälistä tutkimustietoa. Näyttöön perustuvaa tietoa on erityisesti työelämän ohjaajan ja opiskelijan näkökulmista. Opettajan roolia harjoittelussa on tutkittu vähemmän. Tätä ajantasaista tietoa on tehty näkyväksi tämän julkaisun laatusuosituksissa koulutuksen, opiskelijan ja opettajan näkökulmista. Nämä laatusuosituksia täydentävät harjoitteluympäristöissä käytössä olevia suosituksia.

2.2 Laatusuosituksen tavoitteet

Ammattikorkeakoulujen terveysalojen harjoitteluiden laatusuosituksille on määritelty tavoitteet, jotka esitetään alla olevassa Taulukossa 1.

Taulukko 1. Tavoitteet ammattikorkeakoulujen terveysalojen harjoitteluiden laatusuosituksille

Laatusuosituksen tavoitteena on:

- varmistaa opiskelijan laadukas harjoittelu
- yhtenäistää opiskelijan harjoitteluprosessia
- tehdä näkyväksi harjoitteluun liittyvät tehtävät opiskelijan, opettajan ja ammattikorkeakoulun näkökulmasta
- varmistaa opiskelijan osaamisen kehittyminen ja jatkuva oppiminen harjoittelus
- varmistaa koulutuksen ja harjoitteluympäristöjen sujuva yhteistyö opiskelijan oppimisen ohjaamisessa ja sen kehittämisessä

3. Laatusuositusten laatiminen

Laatusuositukset pohjautuvat näyttöön perustuvaan tietoon ja asiantuntijatietoon. Suositusten laatimiseksi tehtiin kirjallisuushakuja sosiaali- ja terveys- ja liikunta-alan opiskelijoiden harjoittelusta ja opiskelijaohjauksesta sekä kansallisista että kansainvälisistä tietokannoista viimeisen 10 vuoden ajalta. Kirjallisuushaku kohdistettiin erityisesti opettajan ja koulutusorganisaation rooliin ja tehtäviin harjoittelussa, sekä opiskelijan rooliin ja oppimisprosessiin harjoittelun aikana. Laatusuositusten laatimisessa hyödynnettiin myös aikaisempia terveysalojen oppilaitosten, organisaatioiden ja ammattiliittojen harjoittelun laatusuosituksia ja ohjeistuksia. Näiden kirjallisuushakujen ja harjoitteluohjeistuksien analyysin pohjalta laadittiin alustava luonnos laatusuosituksista. Laatusuosituksissa käytetyt tutkimukset ja muu kirjallisuus on esitetty tämän julkaisun lähdeluettelossa.

Laatusuositusten luotettavuuden ja selkeyden varmistamiseksi suosituksiin pyydettiin alan asiantuntijoiden / toimijoiden näkemykset kahdessa vaiheessa. Toukokuussa 2019 laatusuositusten ensimmäinen luonnos oli kommentoitavana sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan edustajilla. Palautteita saatiin ammattikorkeakoulujen keskeisiltä työelämäkumppaneilta, harjoitteluissa toimivilta opettajilta, opiskelijoilta ja ValOpe -verkoston jäseniltä. Nämä palautteet huomioitiin ja seuraava laatusuositusluonnos oli kommentoitavana lokakuussa 2019. Tällöin palautetta saatiin erityisesti terveysalan koulutusorganisaatioiden johdolta, eri alojen opiskelijajyhdistysten edustajilta sekä ValOpen -verkoston jäseniltä. Lopullisissa laatusuosituksissa yhdistettiin kirjallisuushakujen ja saatujen palautteiden analyysit.

4. Laatusuositusten rakenne

Laatusuosituksissa painottuu opiskelijälähtöisyys. Suositukset on jaoteltu opiskelijan harjoitteluprosessin kolmen vaiheen mukaan; ennen harjoittelua sisältyvä suunnittelu ja toiminta, harjoittelunaikainen toiminta sekä toiminnot harjoittelun jälkeen. Harjoitteluprosessin kussakin kolmessa vaiheessa kuvataan laatusuosituksissa terveysalan opis-

kelijoiden, opettajien ja ammattikorkeakoulun tehtäviä ja rooleja. Laatusuositusten rakenne esitetään Kuviossa 1.

Laatusuosituksissa käytetään koulutuksen toimijoista käsitteitä Opiskelija, Opettaja ja Ammattikorkeakoulu, joiden tarkemmat määritelmät on kuvattu Taulukossa 2. Terveys-

alan harjoitteluissa opiskelijan oppimista ohjaavaa alan ammattilaista kuvataan laatusuosituksissa käsitteellä ohjaaja. Lisäksi erilaisista harjoittelun toteutumisen paikoista/kohteista (työelämä, hankkeet ym.) käytetään käsitteitä harjoittelun oppimisympäristö, harjoitteluympäristö tai -organisaatio.

Kuvio 1. Laatusuositusten kuvaaminen ammattikorkeakoulun terveysalan opiskelijan harjoitteluprosessin vaiheiden ja toimijoiden mukaan

Opiskelija	harjoitteluprosessin aloittava ja siinä etenevä ammattikorkeakoulun terveysalan opiskelija
Opettaja	terveysalan opiskelijan harjoitteluun ja opiskelijaohjaukseen ammattikorkeakoulun nimeämä ja opiskelijan harjoittelu- ja oppimisprosessia ohjaava opettaja
Ammattikorkeakoulu	terveysalan johdon /lähijohdon /hallinnon edustaja (esim. koulutuspäällikkö/ -johtaja) tai muu henkilö koulutusorganisaatiossa, joka on vastuussa harjoittelujen ja opiskelijaohjauksen järjestämisestä koulutuslallaan ammattikorkeakoulussa

Taulukko 2. Laatusuosituksissa käytetyt käsitteet toimijoista ja niiden määritelmät

Seuraavassa luvussa 5 esitetään laatusuositukset ammattikorkeakoulujen terveysalan harjoitteluihin harjoitteluprosessin vaiheiden ja toimijoiden tehtävien mukaan. Harjoittelun ja opiskelijaohjauksen toteutumisen laadukkuuden arvioimiseksi ja kehittämiseksi laatusuosituksista on saatavilla myös itsearviointilomake (LIITE 1: Terveysalan harjoittelun laatusuositukset – itsearviointilomake).

5. Ammattikorkeakoulujen terveystalun harjoittelujen laatusuositukset

5.1 Opiskelijan, opettajan ja ammattikorkeakoulun tehtävät ennen harjoittelua

Opiskelijan tehtävänä ennen harjoittelun aloittamista on

- suunnitella tulevaa harjoittelua oman henkilökohtaisen opintosuunnitelmansa mukaan
- huolehtia harjoittelun edellyttämästä riittävästä osaamisesta siten, että harjoittelun edellyttämät opinnot on suoritettu
- valmistautua aktiivisesti harjoitteluun ja toimia annettujen ohjeiden mukaisesti (esim. Jobiili eli ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveystalun harjoittelupaikkavarausjärjestelmä - varaukset)
- ilmoittaa mahdollinen harjoittelun peruuttaminen riittävän ajoissa (sopimusten mukaan) kaikille osapuolille
- huolehtia harjoittelun vaatimista ennakkoedellytyksistä (esim. rokotukset, rikostaustaote, lääkelaskut, tietosuojatietoturvasasiat ja vaadittava kielitaito)
- perehtyä harjoittelun ennakkomateriaaliin ja osaamistavoitteisiin, oppimisen reflektointiin ja arviointikriteereihin ja -käytänteisiin
- ymmärtää harjoittelussa omat oikeutensa ja velvollisuutensa sekä vastuunsa osaamistavoitteiden saavuttamisessa
- perehtyä ammattikorkeakoulun vakuutusturvaan ja harjoitteluun liittyviin ohjeistuksiin ja säädöksiin
- perehtyä tulevaan harjoittelun oppimisympäristöön sekä harjoittelua edeltäviin käytänteisiin (esim. avaimet, tunnukset, kulkukortit/ varmennekortit)
- olla sovitulla tavalla yhteydessä harjoittelun oppimisympäristöön / yhdyshenkilöön

Opettajan tehtävänä ennen opiskelijan harjoittelun alkamista on

- varmistaa, että opiskelijalla on tarkoituksenmukainen harjoittelun oppimisympäristö, joka mahdollistaa opetussuunnitelman mukaisen osaamisen kehittymisen
- ohjata opiskelijaa valmistautumaan harjoitteluun ja sen toteutumisen käytänteisiin
- ohjata opiskelijaa perehtymään harjoittelun osaamistavoitteisiin, oppimisen reflektointiin ja arviointikriteereihin ja -käytänteisiin
- huolehtia, että harjoitteluun, opiskelijaan ja hänen ohjaamiseensa liittyvät tarvittavat tiedot ja dokumentit ovat opiskelijan, ohjaajan / yhdys henkilön saatavilla (esim. harjoittelun tavoitteet ja arviointikriteerit, opiskelijan opintojen vaihe, oikeudet, velvollisuudet ja vastuut osaamistavoitteiden saavuttamisessa, ohjaavan opettajan yhteystiedot)
- varmistaa, että opiskelijalla on harjoittelun edellyttämä osaaminen ja harjoitteluun vaadittavat opinnot suoritettu
- varmistaa opiskelijalta, että hän on huolehtinut harjoittelun vaatimat ennakkoodellytykset (esim. rokotustodistus, rikostaustaote)
- sopia harjoittelun aikaisista ohjauuskäytännöistä opiskelijan ja harjoittelun oppimisympäristön kanssa
- huolehtia opiskelijaohjauksessa tarvittavasta pedagogisesta ja substanssiosaamisestaan

Ammattikorkeakoulun tehtävänä ennen opiskelijan harjoittelun toteutumista on

- tehdä tiivistä työelämä- ja hankeyhteistyötä kehittääkseen uusia harjoittelumahdollisuuksia ja -muotoja sekä varmistaa harjoittelun oppimisympäristöjen laatua ja riittävyyttä
- huolehtia, että opiskelijoiden oppimisen ohjaus on suunniteltu ja järjestetty harjoitteluun liittyvien lakien ja asetusten, kansallisten ja kansainvälisten sopimusten, sovittujen määräysten, laatukriteereiden ja toimintaohjeiden mukaan
- sopia yhteistyömuodoista harjoitteluihin liittyen (esim. koordinointi ja vastuut), harjoittelusopimusten laatimisesta ja dokumentoinnista harjoitteluorganisaation kanssa
- vastata opetussuunnitelmien suunnittelusta siten, että ne mahdollistavat harjoittelujen sujuvan etenemisen ja yksilölliset opintopolut sekä edistävät opiskelijan jatkuvaa oppimista
- varmistaa, että ammattikorkeakoulussa on dokumentoidut harjoittelun arviointikriteerit (sis. hyväksymis- ja hylkäämiskriteerit)
- varmistaa, että ammattikorkeakoulussa on toimintaohjeet harjoittelun erityistilanteisiin (esim. varhaisen puuttumisen ohjeet, mm. opiskelijan päihteidenkäyttö, kriisitoimintaohjeet, SORA (Opiskeluun soveltumattomuuden ratkaisuja) -lainsäädännön soveltamisohje)
- huolehtia, että jokaisella harjoittelua suorittavalla opiskelijalla on nimetty ohjaava opettaja, jolla on riittävä osaaminen tehtävään sekä ajantasaiset tiedot ohjaukseen, -ohjeistuksista ja -sopimuksista
- mahdollistaa opettajalle riittävä työaika opiskelijaohjaukseen ja harjoitteluyhteistyöhön
- luoda edellytykset eri kulttuureista tulevien opiskelijoiden harjoitteluun ja ohjaukseen
- luoda edellytykset monialaisten, eri tutkinto-ohjelmista koostuvien opiskelijaryhmien harjoittelun toteutumiseen ja ohjaukseen
- mahdollistaa opettajalle opiskelijaohjaus- ja substanssiosaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen

-
- huolehtia opettajalle riittävä työaika opiskelijan harjoittelun erityistilanteiden käsittelyä varten
  - luoda edellytykset uusien ohjausmenetelmien ja -tapojen käyttöönottoon ja kehittämistyöhön harjoittelussa ja opiskelijaohjauksessa
  - luoda edellytykset ja toimintatavat / ohjeistukset harjoittelun opinnollistamiseen eli harjoittelun suorittamiseen työsuhteessa opintojen aikana
  - varmistaa, että toimintaohjeet ja käytänteet harjoitteluihin ja opiskelijaohjaukseen on laadittu opettajien vapaajaksojen /lomien ajalle
  - laatia ohjeet harjoitteluun liittyvien erilaisten dokumenttien ja opiskelijan tuotosten käsittelystä ja säilytyksestä (sis. tietosuoja) sekä huolehtia ohjeiden päivittämisestä
  - järjestää suunnitelmallisesti harjoitteluun ja opiskelijaohjaukseen liittyviä yhteisiä tapahtumia, tilaisuuksia, koulutusta ja tutkimusta yhteistyössä harjoitteluorganisaatioiden kanssa
  - ennakoida kansainvälisten ja yhteiskunnallisten muutosten ja päätöksenteon vaikutusta opiskelijoiden harjoitteluihin ja niiden toteutumiseen sekä ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin yhteistyössä harjoitteluorganisaatioiden kanssa
  - ennakoida, tarkastella ja kehittää harjoittelun oppimisympäristöjen riittävyttä ja laatua harjoitteluorganisaatioiden kanssa
  - olla mukana harjoittelua koskevien yhtenäisten toimintaperiaatteiden sopimisessa ammattikorkeakoulujen kesken (esim. palkallisuus, arki- ja juhlapyhät, sairauspoissaolot harjoittelussa)

5.2 Opiskelijan, opettajan ja ammattikorkeakoulun tehtävät harjoittelun aikana

Opiskelijan tehtävänä harjoittelunsa aikana on

- toimia suunnitelmallisesti harjoittelun osaamistavoitteiden mukaisesti hyödyntäen aktiivisesti harjoittelun oppimisympäristön mahdollisuudet
- käyttäytyä ammatillisesti ja noudattaa harjoittelua koskevaa eettistä ohjeistusta ja lainsäädäntöä (mm. salassapito- ja vaitiolovelvollisuus, tietosuojat, työaikojen noudattaminen, työturvallisuus, potilasturvallisuus)
- tiedottaa ohjaajansa / ohjaajiensa yhteystiedot ohjaavalle opettajalle ja päinvastoin
- toimia harjoittelussa sovittujen ohjaukskäytänteiden mukaisesti (esim. henkilökohtainen ohjaaja, moduuli -malli, vastuuta ottamalla opit (VOO) -malli, moniammatillinen ohjaus, etäohjaus)
- hakea aktiivisesti ohjausta ja palautetta harjoittelussa oppimisensa tueksi (esim. ohjaaja, ohjaava opettaja, asiakas/ potilas, vertaiset, moniammatillinen tiimi)
- toimia vastuullisesti reflektoiden ja arvioiden osaamistaan ja kehittymistään harjoittelussa sovitulla tavalla (esim. blogi, ohjauskeskustelut)
- hakea ohjausta ja tukea viipymättä ohjaajalta ja/tai ohjaavalta opettajalta harjoittelun haasteellisissa tilanteissa
- säilyttää harjoitteluun liittyvät dokumentit ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaisesti
- antaa välitöntä ja kokoavaa palautetta harjoittelusta ja oppimisensa ohjauksesta ohjaajalle, harjoittelu-ympäristölle, ohjaavalle opettajalle ja ammattikorkeakoululle (esim. CLES+T (Clinical Learning Environment, Supervision and Teacher evaluation scale) -arviointilomake)
- huolehtia omista voimavaroistaan ja mahdollisuuksistaan sitoutua täysipainoisesti harjoitteluun (esim. vapaa-aika, työssäkäynti)

Opettajan tehtävänä opiskelijan harjoittelun kuluessa on

- luoda motivoiva ja myönteinen ohjauksellinen vuorovaikutussuhde opiskelijan ja ohjaajan kanssa
- olla opiskelijan ja ohjaajan tavoitettavissa sovitulla tavalla harjoittelun aikana
- osallistua opiskelijan oppimisprosessin ja ammatillisen kasvun ohjaukseen ja arviointiin opiskelijan, harjoitteluorganisaation ja ammattikorkeakoulun kanssa sovitulla tavalla
- toteuttaa opiskelijan oppimisen ohjausta suunnitelmallisesti ja rakentavasti yhteistyössä ohjaajan/ ohjaajien kanssa
- tukea ohjaajaa/ ohjaajia opiskelijan oppimisen ohjaamisessa ja arvioinnissa

- ohjata opiskelijan oppimista ja osaamisen kehittymistä tarkoituksenmukaisilla menetelmillä mahdollistaen oppimisen reflektoinnin (esim. lähiohjaus, etäohjaus, digitaaliset menetelmät)
- ohjata opiskelijaa tarkastelemaan ja arvioimaan harjoittelun oppimisympäristöä ja omaa ammatillista toimintaansa näyttöön perustuen
- rohkaista ja ohjeistaa opiskelijaa pyytämään palautetta oppimisestaan
- seurata ja arvioida, että opiskelija saa harjoittelussa asianmukaista ohjausta
- arvioida opiskelijan toimintaa ja oppimisprosessin etenemistä harjoittelussa
- seurata, että opiskelijan harjoittelu toteutuu harjoittelua koskevan lainsäädännön ja toimintaohjeiden mukaan
- ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin opiskelijan harjoittelun erityistilanteissa (esim. tapaturmat, infektiot, väkivalta, päihteenkäyttö, uhkatilanteet, valitukset, rikokset) soveltaen mm. SORA (Opiskeluun soveltumattomuuden ratkaisuja) –lainsäädäntöä
- huolehtia tarvittavat jatkotoimenpiteet opiskelijan harjoittelun keskeytyessä äkillisesti (esim. sairastuminen)
- osallistua harjoitteluun liittyvien haastavien tilanteiden selvittelyyn ja huolehtia sovitusta jatkotoimista yhteistyössä ohjaajan/ vastuuhenkilön kanssa
- ottaa tarvittaessa puheeksi opiskelijan harjoittelun jatkamisen edellytykset (keskeyttäminen tai hylkääminen) sekä huolehtia tuesta ja vaadittavista jatkotoimista
- olla mukana toteuttamassa monialaisten / eri tutkinto-ohjelmista koostuvien opiskelijaryhmien harjoittelun oppimistilanteita
- olla mukana toteuttamassa eri kulttuureista tulevien opiskelijoiden harjoittelun oppimistilanteita
- sopia opiskelijan harjoittelun arvioinneista (esim. väliarviointi ja loppu-/ kokoava arviointi) ja toteutustavasta opiskelijan ja ohjaajan kanssa

Ammattikorkeakoulun tehtävänä opiskelijan harjoittelun toteutumisen aikana on

- varmistaa, että opiskelijan oppimisen ohjaus harjoitteluympäristössä toteutuu yhteistyössä pohjautuen tehtyihin suunnitelmiin, sopimuksiin ja lainsäädäntöön (mm. vakuutukset, opettajan työvälineet ja työaika, haastavien ja erityistilanteiden toimintaohjeet, SORA –lainsäädäntö)
- mahdollistaa opiskelijalle tarvittava yksilöllinen lisätuki harjoittelun toteuttamiseen (esim. haastavat ja erityistilanteet harjoittelussa, harjoittelun jatkaminen, keskeytyminen tai hylkääminen)
- mahdollistaa ohjaavalle opettajalle /harjoittelun vastuuhenkilölle riittävä työaika harjoittelun erityistilanteissa opiskelijan ohjaamiseen, asioiden käsittelyyn ja jatkotoimenpiteisiin

5.3 Opiskelijan, opettajan ja ammattikorkeakoulun tehtävät harjoittelun jälkeen

Opiskelijan tehtävänä harjoittelunsa päättyessä on

- palauttaa harjoittelussa käyttämänsä avaimet, kulkukortit ym. välineet ohjeiden mukaisesti
- toimittaa toteutuneeseen harjoitteluun liittyvät dokumentit ja sovitut oppimistehtävät ohjaavalle opettajalle ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaan
- osallistua ammattikorkeakoulun ja harjoitteluympäristön järjestämiin reflektiotilaisuuksiin / -käytänteisiin (esim. seminaarit, blogi)
- reflektoida omaa osaamistaan ja kehittämistarpeitaan harjoittelussa saamaansa palautteen ja arvioinnin perusteella
- laatia suunnitelma seuraavien opintojen ja harjoittelujen osalta saavuttaakseen opetussuunnitelman mukaiset osaamistavoitteet
- antaa palautetta saamastaan ohjauksesta ohjaajalle, harjoitteluympäristölle, ohjaavalle opettajalle ja ammattikorkeakoululle
- esittää kehittämisideoita harjoittelun oppimisympäristöön, ohjaukseen ja arviointiin
- osallistua tarvittaessa opiskelijakollegoidensa vastaavan/tulevan harjoittelun perehdyttämiseen
- noudattaa asiakkaisiin/potilaisiin ja harjoitteluympäristöön liittyvää vaitiolovelvollisuutta harjoittelun jälkeen

Opettajan tehtävänä opiskelijan harjoittelun päättyttyä on

- huolehtia, että opiskelija reflektoi oppimistaan sovitulla tavalla harjoittelun päättyessä
- arvioida opiskelijan osaamisen kehittymistä harjoittelun / työn opinnollistamisen päättyessä (etukäteen sovitulla tavalla) yhteistyössä opiskelijan ja ohjaajan/ yhdys henkilön kanssa
- tehdä arviointi opiskelijan harjoittelun hyväksymisestä / hylkäämisestä ja kirjata opintosuoritus opintorekisteriin
- kirjata ja säilyttää opiskelijan harjoitteluun liittyvät dokumentit ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaisesti
- arvioida harjoittelun oppimisympäristön sopivuutta suhteessa opiskelijan opintojen osaamistavoitteisiin ja tiedottaa poikkeamista/ muutoksista ammattikorkeakoulun ja harjoitteluorganisaation vastuuhenkilöille
- reflektoida ja hyödyntää saamaansa henkilökohtaista palautetta opiskelijan ohjauksesta
- ylläpitää ja kehittää ammatillista ja ohjausosaamistaan (mm. substanssi- ja pedagoginen osaaminen, valmiudet ja motivaatio opiskelijaohjaukseen)
- seurata harjoitteluun liittyvää kansallista ja kansainvälistä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa
- kehittää monikulttuurista osaamistaan ja valmiuksiaan erilaisista kulttuureista tulevien opiskelijoiden ohjaamiseen (esim. kansainväliset opiskelijat)
- koota opiskelijan ja harjoitteluympäristön palautteita ja kehittämistarpeita ja -ideoita hyödynnettäväksi opiskelijaohjauksen ja harjoittelun suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin (esim. pedagogisten ratkaisujen sopivuus) yhteistyössä opiskelijoiden, kollegoiden ja harjoitteluorganisaation kanssa
- osallistua opetussuunnitelman ja opiskelijoiden harjoitteluprosessin kehittämistyöhön (esim. arviointikriteerit)
- ideoida, kehittää ja valmistella uusia harjoittelun toteutuksen ja opiskelijaohjauksen tapoja sekä harjoittelun oppimisympäristöjä (esim. monialaiset, ammattien väliset, kolmas sektori) yhteistyössä opiskelijoiden, kollegoiden ja harjoitteluorganisaatioiden kanssa
- osallistua aktiivisesti erilaisten harjoittelun oppimisympäristöjen kehittämistyöhön, kokeiluun/ käyttöön ottoon (esim. digitaaliset oppimisympäristöt)
- huomioida toteutuneen harjoittelun ja opiskelijaohjauksen kustannuksia ja raportoida merkittävistä muutoksista harjoittelujen vastuuhenkilölle/ ammattikorkeakoulun johdolle

Ammattikorkeakoulun tehtävänä opiskelijan toteutuneen harjoittelun jälkeen on

- varmistaa, että opiskelijoiden ohjaus ja arviointi oppimisympäristöissä on toteutunut harjoitteluun liittyvän lainsäädännön, kansallisten ja kansainvälisten sopimusten, sovittujen määräysten, laatukriteereiden ja toimintaohjeiden mukaisesti
- seurata ja arvioida opiskelijoiden, työelämän ja opettajien ja muiden toimijoiden palautteita harjoitteluympäristöistä ja ohjauksesta
- kehittää harjoitteluiden toteutusta ja opiskelijaohjausta yhteistyössä opiskelijoiden, opettajien ja työelämän ja hanketoimijoiden kanssa (toiminta- /hankesuunnitelma: toimenpiteet, toimijoiden roolit ja vastuut, seuranta, resurssit, aikataulu)
- varmistaa edellytykset harjoitteluihin liittyvien dokumenttien sekä opiskelijoiden suoritus-ten käsittelyyn ja säilytykseen, että ne ovat toteutuneet lainsäädännön (mm. tietosuoja-asetus, arkistolaki), harjoittelua koskevien sopimusten, määräysten, laatukriteereiden ja toimintaohjeiden mukaisesti
- kehittää toimintatapoja harjoitteluiden ja opiskelijaohjauksen palautteiden keräämiseen ja hyödyntämiseen yhteistyössä opettajien ja harjoitteluorganisaatioiden kanssa (esim. ammattikorkeakoulujen palautekyselyt, CLES-kysely)
- mahdollistaa opiskelijoiden harjoitteluista vastaavan henkilöstön osallistumisen harjoittelua koskeviin työryhmiin ja koulutustilaisuuksiin ja verkostoitumiseen
- varmistaa edellytykset opiskelijoiden harjoitteluista vastaavalle henkilöstölle uusien harjoittelun työelämäkumppaneiden hankintaan
- mahdollistaa opiskelijoiden harjoitteluista vastaavan henkilöstön tehdä systemaattista yhteistyötä kansallisella ja kansainvälisellä tasolla harjoittelun kehittämiseksi
- järjestää ja kehittää eri toimijoiden kanssa opiskelijaohjauksen täydennyskoulutuksia koulutus- ja harjoitteluorganisaatioiden henkilöstöille
- käynnistää ja osallistua alueelliseen, kansalliseen ja kansainväliseen opiskelijoiden harjoitteluun liittyvään tutkimus- ja kehittämistoimintaan
- päivittää harjoittelusopimuksia yhteistyössä harjoitteluorganisaatioiden kanssa
- vastata mahdollisista harjoitteluun liittyvistä kustannuksista sopimusten mukaisesti
- olla mukana kehittämässä vastavuoroista harjoittelu yhteistyötä (esim. korvauksettomuus)
- seurata ja arvioida harjoittelun toteutumisen kustannuksia sekä ryhtyä tarvittaviin kehittämistoimenpiteisiin yhteistyössä harjoitteluun osallistuvien kanssa
- arvioida yhteiskunnallisten muutosten ja päätöksenteon merkitystä opiskelijoiden harjoitteluun ja harjoittelun oppimisympäristöihin ja määrittää tarvittavat toimenpiteet (sisältäen tutkimus- ja kehittämistoiminnan)

6. Terveysalan harjoittelujen laatusuositusten kehittäminen

Tässä julkaisussa esitetyt laatusuositukset on laadittu nykyisen näyttöön perustuvan tiedon ja hyvien käytänteiden lähtökohdista. Suositusten laatimisessa on huomioitu myös tulevaisuuden muutostarpeita.

Laatusuosituksia tulee päivittää alan koulutusten, tutkimuksen ja työelämän kehityksen myötä. Myös EU direktiiviä 2005/36/EY / 2013/55/EU ollaan uudistamassa, erityisesti harjoittelua koskevan liitteen (V.5.2.1) osalta, mikä vaikuttanee terveysalan harjoitteluihin.

Terveysalan harjoitteluihin, opiskelijaohjaukseen, harjoittelun oppimisympäristöihin aiheuttavat muutospaineita sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmien, työnkuvien ja digitalisuuden kehittyminen sekä yhteiskunnan monikulttuuristuminen. Asiakkaan/ potilaan roolia ja hänen palvelupolkunsa hyödyntämistä opiskelijan oppimisprosessissa pitää tiivistää sekä vahvis-

taa kolmannen sektorin roolia harjoitteluympäristönä. Harjoittelut toteutuvat yhä enemmän virtuaaliympäristöissä, etäpalveluissa, hankkeissa, moniammatillisesti sekä opiskelun aikaista työtä opinnollistamalla.

Tulevaisuudessa koulutuksissa painotetaan nykyistä enemmän jatkuvaa oppimista, osaamisen arviointia sekä yksilöllisten ratkaisujen kehittämistä opintoihin. Vahvistamalla opiskelijan aktiivista roolia ja opiskelijälähtöisyyttä on mahdollista uudistaa harjoittelua ja opiskelijaohjausta. Harjoitteluympäristöjen oppimismahdollisuuksien ja ohjauk käytänteiden tulee vastata opiskelijoiden tarpeisiin ja koulutusten osaamisvaatimuksiin.

Opiskelijan oppimisen edistämiseksi sosiaali- ja terveysalan koulutusten ja työelämän yhteistyö ja verkostoituminen ovat välttämättömiä. Tiiviillä yhteistyöllä ammattikorkeakoulun, työelämän, hankkeiden ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa varmistetaan harjoittelun ja ohjauksen laatua. Ammattikorkeakoulujen välinen yhteistyö ja osaamisen jakaminen mahdollistavat yhtenäisten toimintatapojen kehittämisen. Tulevaisuudessa tavoitteena voisi olla sosiaali- ja terveysalan koulutusten ja työelämän kanssa yhteistyössä laaditut suositukset hyvään harjoitteluun ja opiskelijaohjaukseen.

7. Lähteet

Ammattikorkeakoululaki (L 14.11.2014/932)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/55/EU Ammattiopetuksen tunnustamisesta annetun direktiivin 2005/36/EY muuttamisesta ETA:n kannalta merkityksellinen teksti. Saatavilla: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:32013L0055>.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY Ammattiopetuksen tunnustamisesta. Saatavilla: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:02005L0036-20140117&from=EN>.

Andrew, N. & Robb, Y. 2011. The duality of professional practice in nursing: Academics for the 21st century. *Nurse Education Today* 31, 429-433.

Barrett, D. 2007. The clinical role of nurse lecturers: past, present, and future. *Nurse Education Today* 27, 367-374.

Bisholt, B., Ohlsson, U., Engström, A.K., Johansson, A.S. & Gustafsson, M. 2014. Nursing students' assessment of the learning environment in different clinical settings. *Nurse Education in Practice* 14, 304-310.

Chipchase, L., Allen, S., Eley, D., Mcallister, L. & Strong, J. 2012. Interprofessional supervision in an intercultural context: A qualitative study. *Journal of Interprofessional care* 26, 465-471.

Chuan, O.L. & Barnett, T. 2012. Student, tutor and staff nurse perceptions of the clinical learning environment. *Nurse Education in Practice* 12, 192-197.

Foo, J., Rivers, G., Ilic, D., Evans, D.J.R., Walsh, K., Haines T., Paynter, S., Morgan, P., Lincke, K., Lambrou, H., Nethercote, A. & Maloney S. 2017. The economic cost of failure in clinical education: a multi-perspective analysis. *Medical Education* 51, 740-754.

Chan, Z.C., Tong, C.W. & Henderson, S. 2017. Power dynamics in the student-teacher relationship in clinical settings. *Nurse Education Today* 49, 174-179.

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri. 2015. Opiskelijaohjauksen laatuvaatimukset ja kriteerit Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä. Julkaisusarja C. Saatavilla: http://www.epshp.fi/files/5117/Opiskelijaohjauksen_laatuvaatimukset_ja_kriteerit.pdf

Gustafsson, M., Engström, A., Ohlsson, U., Sundler, A. & Bisholt, B. 2015. Nurse teacher models in clinical education from the perspective of student nurses - A mixed method study. *Nurse Education Today* 35 (12), 1289-1294.

Haugan, G., Sørensen, A-H. & Hanssen, I. 2012. The importance of dialogue in student nurses' clinical education. *Nurse Education Today* 32, 438-442.

Heinonen, N. 2003. Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu. Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2003:22.

Helminen, K. 2017. Nursing students' final assessment in clinical practice. Perceptions of teachers, students and mentors. Väitöskirja. *Dissertations in Health Sciences* 403. Itä-Suomen yliopisto.

Holmström, A. 2012. Etnografinen tutkimus natiivitutkimusten oppimisesta röntgenhoitajaopiskelijoiden opinnoissa. Väitöskirja. *Acta Universitatis Ouluensis D Medica* 1148. Oulun yliopisto.

Huang, H-M., Huang, C-Y., Lee-Hsieh, J. & Cheng, S-F. 2018. Establishing the competences of clinical reasoning for nursing students in Taiwan: From the nurse educators' perspectives. *Nurse Education Today* 66, 110-116.

Jokelainen, M. 2013. The Elements of Effective Student Nurse Mentorship in Placement Learning Environment. Systematic Review and Finnish and British Mentors' Conceptions. Väitöskirja. *Dissertations in Health Sciences* 184. Itä-Suomen yliopisto.

Jonsen, E., Melender, H-L. & Hilli, Y. 2013. Finnish and Swedish nursing students' experiences of their first clinical practice placement - A qualitative study. *Nurse Education Today* 33, 297-302.

Juntunen, J., Ruotsalainen, H., Tuomikoski, A-M. & Kääriäinen, M. 2016. Haasteelliset opiskelijaohjaustilanteet terveysalalla - opiskelijaohjaajien käsityksiä. *Hoitotiede* 28 (2), 123-136.

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä. 2015. Opiskelijaohjauksen laatuvaatimukset. Saatavilla: http://www.e-julkaisu.fi/kainuun_sote/opiskelijaohjauksen_laatuvaatimukset/#pid=1

Kajander-Unkuri, S. 2015. Nurse Competence of Graduating Nursing Students. Väitöskirja. Turun yliopiston julkaisuja, Sarja D 1158. Turun yliopisto.

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri. 2015. Opiskelijaohjauksen laatuvaatimukset. Saatavilla: <https://docplayer.fi/23179635-Opiskelijaohjauksen-laatuvaatimukset.html>

Kristofferzon, M-L., Mårtensson, G., Mamhidir, A-G. & Löfmark, A. 2013. Nursing students' perceptions of clinical supervision: The contributions of preceptors, head preceptors and clinical lecturers. *Nurse Education Today* 33, 1252-1257.

Kälkälä, M., Ruotsalainen, H., Sivonen, P., Tuomikoski, A-M., Vehkaperä, A. & Kääriäinen, M. 2016. Opiskelijaohjauksen käytännöt, -resurssit ja ohjaajat terveysalalla: opiskelijaohjaajien näkökulma. *Hoitotiede* 28 (3), 229-242.

Leonard, L., Mccutcheon, K. & Rogers, K.M.A. 2016. In touch to teach: Do nurse educators need to maintain or possess recent clinical practice to facilitate student learning? *Nurse Education in Practice* 16, 148-151.

Luojus, K. 2011. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjauksen toimintamalli. Ohjaajien näkökulma. Väitöskirja. *Acta Universitatis Tamperensis* 1579. Tampereen yliopisto.

Löfmark, A., Thorkildsen, K., Råholm, M.B. & Natvig, G.K. 2012. Nursing students' satisfaction with supervision from preceptors and teachers during clinical practice. *Nurse Education Today* 12 (3), 164-169.

Mansutti, I., Saiani, L., Grasseti, L. & Palese, A. 2017. Instruments evaluating the quality of the clinical learning environment in nursing education: A systematic review of psychometric properties. *Journal of Nursing Studies* 68, 60-72.

McSharry, E., McGloin, H., Frizzell, A.M. & Winters-O'Donnell, L. 2010. The role of the nurse lecturer in clinical practice in the Republic of Ireland. *Nurse Education in Practice* 10, 189-195.

Meskill, P., Murphy, K. & Shaw, D. 2009. The clinical role of the lecturers in nursing in Ireland: perceptions from key stakeholder groups in nurse education on the role. *Nurse Education Today* 29, 784-790.

Mettiäinen, S. & Vähämaa, K. 2013. Does reflective web-based discussion strengthen nursing students' learning experiences during clinical training? *Nurse Education in Practice* 13, 344-349.

Mueller, G., Mylonas, D. & Schumacher, P. 2018. Quality assurance of the clinical learning environment in Austria: Construct validity of the Clinical Learning Environment, Supervision and Nurse Teacher Scale (CLES+T scale). *Nurse Education Today* 66, 158-165.

Nepal, B., Taketomi, K., Ito, Y.M., Kohanawa, M., Kawabata, H., Tanaka, M. & Otaki, J. 2016. Nepalese undergraduate nursing students' perceptions of the clinical learning environment, supervision and nurse teachers: A questionnaire survey. *Nurse Education Today* 39, 181-188.

Omer, T.Y., Suliman, W.A., Thomas, L. & Joseph, J. 2013. Perception of nursing students to two models of preceptorship in clinical training. *Nurse Education in Practice* 13 (3), 155-160.

- Ousey, P. & Gallagher, P.** 2010. The clinical credibility of nurse educators: time the debate was put to rest. *Nurse Education Today*, 30 (7), 662-665.
- Park, J., Hawkins, M., Hamlin, E., Hawkins, W. & Bamdas, J.** 2014. Developing positive attitudes toward interprofessional collaboration among students in the health care profession. *Educational Gerontology* 40, 894.
- Pitkänen, S., Kääriäinen, M., Oikarainen, A., Tuomikoski, A-M., Elo, S., Ruotsalainen, H., Saarikoski, M., Kärsämänoja, T. & Mikkonen, K.** 2018. Healthcare students' evaluation of the clinical learning environment and supervision – a cross-sectional study. *Nurse Education Today* 62, 143-149.
- Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri.** 2010. Opiskelijajohtajien laatusuosituksukset.
Saatavilla: https://portal.savonia.fi/amk/sites/default/files/pdf/tutustu_savoniaan/oha/Opiskelijajohtajien%20laatusuosituksukset_pssh.pdf
- Price, L., Hastie, L., Duffy, K., Ness, V. & McCallum, J.** 2011. Supporting students in clinical practice: Pre-registration nursing students' view on the role of the lecturer. *Nurse Education Today* 31, 780-784.
- Pålsson, Y., Mårtensson, G., Leo Swenne, C., Ädel, E. & Engström, M.** 2017. A peer learning intervention for nursing students in clinical practice education: A quasi-experimental study. *Nurse Education Today* 51, 81-87.
- Romppanen, M.** 2011. Hoitotyön opiskelijoiden merkitykselliset hoitamisen kokemukset ja niistä oppiminen kliinisessä oppimisympäristössä. Väitöskirja. *Dissertations in Health Sciences* 78. Itä-Suomen yliopisto.
- Ryan, K. & Beck, M.** 2018. Pennsylvania occupational therapy fieldwork educator practices and preferences in clinical education. *The Open Journal of Occupational Therapy* 6 (1), article 12.
- Rydland Olsen, N., Lygren, H., Espehaug, B., Wammen Nortvedt, M., Bradley, P. & Bjordal, J.M.** 2014. Evidence-based practice exposure and physiotherapy students' behavior during clinical placements: A survey. *Physiotherapy Research International* 19 (4), 238-247. <https://doi.org/10.1002/pri.1590>
- Saarikoski, M., Isoaho, Warne, T. & Leino-Kilpi, H.** 2008. The nurse teacher in clinical practice: Developing the new sub-dimension to the clinical learning environment and supervision (CLES) scale. *International Journal of Nursing Studies* 45, 1233-1237.
- Saarikoski, M., Kaila, P., Lambrinou, E., Pérez Cañaveras, R.M., Tichelaar, E., Tomietto, M. & Warne, T.** 2013. Students' experiences of co-operation with nurse teacher during their clinical placements: An empirical study in a Western European context. *Nurse Education in Practice* 13, 78-82.
- Saarikoski, M., Luojus, K., Taam-Ukkonen, M., Tarr, T. & Meretoja, R.** 2013. Terveystieteen opiskelijoiden käsitykset opettajan roolista harjoittelun ohjauksessa. *AMK-lehti* 1/2013. Saatavilla: <http://www.uasjournal.fi/index.php/uasj/article/view/1436>.
- Saarikoski, M., Warne, T., Kaila, P. & Leino-Kilpi, H.** 2009. The role of the nurse teacher in clinical practice: An empirical study of Finnish student nurse experiences. *Nurse Education Today* 29, 595-600.
- Salminen, L., Stolt, M., Saarikoski, M., Suikkala, A., Vaartio, H. & Leino-Kilpi, H.** 2010. Future challenges for nursing education – A European perspective. *Nurse Education Today* 30, 233-238.
- Sandvik, A-H.** 2015. Becoming a caring nurse – the heart of the matter in nurse education. Väitöskirja. Åbo Akademi University. Vaasa.
- Scott, B., Rapson, T., Allibone, L., Hamilton, R., Mambanje, C. & Pisaneschi, L.** 2017. Practice education facilitator roles and their value to NHS organisations. *British Journal of Nursing* 26, 222-227.
- Sosteri (Itä-Savon Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä).** 2017. Opiskelijajohtajien laatusuosituksukset.
Saatavilla: <https://www.sosteri.fi/wp-content/uploads/sites/3/2018/01/sosterin-opiskelijajohtajien-laatusuosituksukset.pdf>
- Strandell-Laine, C.** 2019. Hoitotyön opiskelijan ja opettajan välinen mobiiliteknologia-avusteinen ohjaus harjoittelun aikana. Väitöskirja. Turun yliopiston julkaisu, Sarja D 1412. Turun yliopisto.
- Stenberg, M. & Carlson, E.** 2015. Swedish student nurses' perception of peer learning as an educational model during clinical practice in a hospital setting—an evaluation study. *BMC Nursing* 14:48. DOI 10.1186/s12912-015-0098-2
- STM.** 2009. Johtamisella vaikuttavuutta ja vetovoimaa hoitotyöhön. Toimintaohjelma 2009-2011. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/74335>
- Sulosaari, V.** 2016. Medication competence of nursing students in Finland. Väitöskirja. Turun yliopiston julkaisu, Sarja D 1232. Turun yliopisto.
- Suomen Fysioterapeutit.** 2010. Ohjattu harjoittelu työelämässä – suositus. Saatavilla: https://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/Tyoelamapalvelut/Harjoittelusta_tietoa/Suomen_fysioterapeuttien_suositus.pdf
- Taylor, C., Angel, L., Nyanga, L. & Dickson, C.** 2017. The process and challenges of obtaining and sustaining clinical placements for nursing and allied health students. *Journal of Clinical Nursing* 26, 3099-3110.
- Tiainen, A-I.** 2017. Sairaanhoitajaopiskelijoiden harjoittelun ohjaajien ohjausorientaatio ja sen muutokset 1999-2010. Väitöskirja. *Dissertations in Education, Humanities, and Theology* 96. Itä-Suomen yliopisto.
- Trede, F. & Smith, M.** 2012. Teaching reflective practice in practice settings: students' perceptions of their clinical educators. *Teaching in Higher Education* 1, 1-13.
- Tuomikoski, A-M.** 2019. Sairaanhoitajien opiskelijajohtajuusosaaminen ja ohjaajakoulutuksen vaikutus osaamiseen. Väitöskirja. *Acta Univ. Oul. D* 1519. Oulun yliopisto.
- Tuomikoski, A-M., Ruotsalainen, H., Mikkonen, K., Miettunen, J. & Kääriäinen, M.** 2018. The competence of nurse mentors in mentoring students in clinical practice – A cross-sectional study. *Nurse Education Today* 71, 78-83.
- Vaasan sairaanhoitopiiri.** 2018. *Opiskelijajohtajien käsikirja – Vaasan keskussairaala*. Saatavilla: https://www.vaasankeskussairaala.fi/globalassets/studerande_opiskelijat/hoitoalan-opiskelijat/opiskelijajohtajien-kasikirja---vaasan-keskussairaala.pdf
- ValOpe** (Valtakunnallinen opiskelijajohtajien kehittämisverkosto) 2017. Opiskelijajohtajien laatusuosituksukset. Saatavilla: https://www.pssh.fi/documents/7796350/7841414/Laatusuosituksukset_2017.pdf/57928396-0050-4201-ab93-a11881cc101e

Julkaisu ja tekstit: Suomen ammattikorkeakoulujen terveysalan koulutuksen verkoston laatusuositus-työryhmä,
Merja Jokelainen, Eija Jumisko, Lisen Kullas-Nyman, Anne Kylmä, Kirsi Lehtola, Jaana Ritsilä, Pirkko Suua

Valokuvat: Kuvapankit – Savonia AMK, Lapin AMK, Oulun AMK, Jyväskylän AMK, Vaasan AMK,
Kaakkois-Suomen AMK ja Yrkeshögskolan Novia

Taitto: Savonia AMK
Tammikuu 2020

